

Den nye nikotinepidemien

Bruken av e-sigaretter blant unge har økt betydelig de siste to årene, ifølge *Ung i Oslo 2023*-undersøkelsen. Denne utviklingen er alarmerende, da det innebærer at flere ungdommer utsetter seg for nikotin og helsefarer som kan få alvorlige konsekvenser på lang sikt. Til tross for at e-sigaretter med nikotin er ulovlige i Norge, er de fortsatt lett tilgjengelige på det ulovlige markedet, og dette er et sentralt problem. Den ulovlige handelen har bidratt til en betydelig spredning av bruken blant unge, og vi står nå overfor en ny nikotinepidemi i Norge, som i stor grad rammer barn og unge.

E-sigaretter, også kjent som vapes, er elektriske enheter som bruker væske med smakstilsetninger for å produsere en aerosol som inhaleres. Disse enhetene er ofte designet med fargerike og lekne uttrykk som kan gjøre dem svært tiltrekkende for barn og ungdom. Mange e-sigaretter inneholder store mengder nikotin, ofte langt mer enn det som finnes i tradisjonelle sigaretter eller snus.

E-sigaretter har på mange måter blitt et symbol på status og tilhørighet blant elever på mellom- og ungdomstrinnet. Dette skaper et enormt gruppepress, der det å bruke e-sigaretter i visse miljøer har blitt en indikator på popularitet. I skolegården har bruken av e-sigaretter blitt en integrert del av mange ungdommers sosiale samvær. Det er blitt vanlig å samles rundt e-sigaretten, og de som velger å ikke delta, kan føle seg utenfor eller utestengt. Dette presset er spesielt merkbart på 1-10 skoler, hvor vanen sprer seg nedover i aldersgruppene, og mange unge blir utsatt for gruppepress allerede i tidlig alder.

Sosiale medier spiller også en betydelig rolle i spredningen av informasjon om e-sigaretter. På plattformer som Snapchat, Instagram og TikTok selges e-sigaretter til unge ned i 10-års alderen. Gjennom disse kanalene blir produkter markedsført med bilder og videoer som får e-sigarettene til å virke harmløse og til og med kule. Falsk informasjon spres også raskt; påstander om at e-sigaretter er ufarlige eller mindre skadelige enn tradisjonelle sigaretter får unge til å undervurdere risikoen forbundet med bruken. Dette bidrar til at flere ungdommer prøver e-sigaretter uten å være bevisste på de langsiktige helsefarene.

Skolen har blitt en arena hvor e-sigaretter stadig er mer synlige. Lærere og ansatte på skolen bruker i dag tid og ressurser på å regulere og kontrollere bruken av e-sigaretter blant elever. De inspiserer toaletter, irettesetter elever og prøver å håndheve reglene for å hindre bruk av e-sigaretter. Imidlertid har lærerne for lite handlingsrom og er ikke utstyrt med tilstrekkelige retningslinjer for hvordan de skal håndtere disse situasjonene. Ordensreglementene på skolene varierer, og det er et stort behov for mer enhetlige og tydelige regler for hvordan bruken av e-sigaretter skal håndteres. Denne usikkerheten om hvordan problemet skal takles, går på bekostning av den tiden og kapasiteten som lærere burde brukt til å følge opp elever faglig og sosialt.

For den voksne generasjonen og foreldre er fenomenet med e-sigaretter fortsatt relativt nytt. Mange foreldre er ikke klar over tegnene på at barna deres bruker e-sigaretter, og skolehelsetjenesten har ofte ikke tilstrekkelig kompetanse for å håndtere nikotinavhengighet blant unge, spesielt blant barn ned i 12- og 13-års alderen. Rusundervisningen i skolen har ikke holdt tritt med utviklingen av e-sigaretter og den økende bruken blant unge. Dette fører til et stort gap mellom samfunnets reaksjon på trenden og den raske spredningen av bruken blant ungdom. Samfunnet har rett og slett ikke tilstrekkelig kunnskap og verktøy for å møte denne utfordringen.

I tillegg er det viktig å understreke de langsiktige konsekvensene av nikotinavhengighet for helsen til ungdommene. Nikotin har vist seg å kunne påvirke utviklingen av hjernen, spesielt hos ungdom som er i ferd med å gjennomgå viktige fysiske og mentale utviklingstrinn. Tidlig nikotinbruk kan føre til problemer med konsentrasjon, hukommelse og læring, og kan også øke risikoen for psykiske lidelser som angst og depresjon. I tillegg kan nikotinavhengighet føre til at unge i større grad blir utsatt for å utvikle vaner som kan gjøre dem mer mottakelige for andre former for rusmisbruk, som alkohol og narkotika.

Oslo SV vil:

- Utvikle og implementere tydelige retningslinjer for håndtering av e-sigaretter på skolene
- Gjennomføre tilpassede informasjonskampanjer rettet mot foresatte og mot barn og unge om farene ved bruk av e-sigaretter
- Sikre at skolehelsetjenesten får verktøy til å hjelpe barn og unge som sliter med e-sigarettbruk
- Utvikle en handlingsplan mot e-sigaretter blant mindreårige
- Involvere utekontakter og andre relevante aktører i løsningen.